

Öğretmenlerde Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

Muharrem TAŞCAN¹

Abdullah ÖZER²

Veysel GÜLER³

Nusret GÜNGÖR⁴

Öz

Araştırmada öğretmenlerin çok kültürlülük konusundaki algı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmış, öğretmenlerin demografik özelliklerine göre çok kültürlülük algı düzeylerinin farklılaşma durumu incelenmiştir. Araştırmanın evreni 2022 yılı Ekim ayında Malatya’da bulunan Milli eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Araştırmanın örneklemini ise evren içerisinde raslantısal olarak belirlenmiş 300 öğretmendir. Araştırma veri toplama aracı olarak Ayaz (2016) tarafından Çokkültürlülük Algı Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 24.0 istatistiksel veri analiz programı kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak alınmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin çokkültürlülük algı düzeylerinde yaş, medeni durum, cinsiyet, kıdem, çalışılan kurumda yabancı uyruklu öğrenci olması, yaşanan yer değişkenlerinin etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, 31-40 yaşları arasında, evli, erkek, lisans eğitimi almış, 11-15 yıl arası kıdemi olan ortaokulda çalışmakta olan, bulunduğu okulda yabancı uyruklu öğrenci olan ve şehirde büyümüş olan öğretmenlerin çokkültürlülük algı düzeylerinin diğer öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, Kültür, Çokkültürlülük

¹ Mimar Sinan İlkokulu, Hekimhan/Malatya, tascanmuharrem@gmail.com

² Dilek Örenönu İlkokulu, Yeşilyurt/Malatya, oncukoy323@gmail.com

³ Şehit Erdal Alpkılıç İlkokulu, Battalgazi/Malatya, veysel044@hotmail.com

⁴ Şehit Şahin Altınış İlkokulu, Battalgazi/Malatya, nusretgungor@hotmail.com

Analysis of the Perception Level of Multiculturalism in Teachers

Abstract

In the study, it was aimed to examine the perception levels of teachers about multiculturalism. The survey model, one of the quantitative research methods, was used, and the differentiation of multiculturalism perception levels according to the demographic characteristics of the teachers was examined. The universe of the research is the teachers working in the schools affiliated to the Ministry of National Education in Malatya in October 2022. The sample of the study is 300 randomly selected teachers from the universe. The Multicultural Perception Scale was used by Ayaz (2016) as the research data collection tool. SPSS 24.0 statistical data analysis program was used in the analysis of the data obtained from the research. The level of significance in the analyzes was taken as $p < 0.05$. As a result of the research, it was determined that the variables of age, marital status, gender, seniority, being a foreign student in the institution, and place of residence were effective on the multiculturalism perception levels of the teachers. In the study, it was also determined that the multiculturalism perception levels of the teachers who were between the ages of 31-40, married, male, had a bachelor's degree, had a seniority of 11-15 years, were working in a secondary school, were foreign students at their school, and grew up in the city, were higher than the other teachers.

Keywords: Teacher, Culture, Multiculturalism

Giriş

Dünya; teknoloji gelişimi ekonomik, sosyal ve politik faktörlere bağlı olarak hızla ilerlemektedir. Bu sürece bağlı olarak küreselleşme, milliyet, yerellik, ulusal kültür, kültürler arası uzlaşma, çok kültürlülük, çok dillilik, uluslararası uyum gibi kavramlar sıklıkla ortaya çıkmıştır.

Parekh'e (2002) göre çağdaş toplumda din, dil, ırk gözetmeksizin insana sadece insan olduğu için değer verilmesi gerektiği bilinci varoluşçu felsefe ve psikolojinin etkisiyle uyanmıştır. Bu farkındalığı aşılamanın en önemli yollarından biri de kuşkusuz eğitimidir. İnsanı sadece insan olarak kabul eden ve herkesin bireysel farklılıklarına saygı duyarak kabul edilmesi esasına dayanan çok kültürlülük kavramı bu bağlamda ortaya çıkmış ve her kesimden insanın barış içinde yaşaması olarak edebiyatta yer bulmuştur.

Polat'ın (2009) belirttiği gibi, eğitim, bir bireyi tek tip olarak geliştirmek yerine, her bireyin farklılıklarını kabul ederek bireysel yetenekleri geliştirmeye odaklanmalıdır. Bu nedenle öğrencilerin dini, ırksal, kültürel, cinsel, biyolojik, ekonomik, siyasi kökenleri vb. Eğitimcilerin farklılıklarını doğal olarak kabul edebilmeleri ve bu farklılıkları bir değer olarak görebilmeleri gerekir. Bu kavram, çok kültürlü bir yapıya sahip olan ve çok sayıda göçmen alan AB üye ülkeleri ve aday ülkelerde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Ülkemin Avrupa Birliği ile bütünleşme sürecinde önemli bir adım olan çok kültürlü eğitim kavramını müfredat ortamında da vurguladığı görülmektedir. Bu programı şekillendiren kişiler eğitimin temel taşı olan öğretmenler olduğundan, süreçte aktif rol oynayan öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelmesi ve bunun gerçekleşmesi için süreci doğru tutması gerekmektedir. Bu

açından bakılarak araştırmada öğretmenlerin çok kültürlülük konusundaki algı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Kültür Kavramı

Kültür, insanın yeryüzündeki maceralarıyla başlar, ilk ürünlerini doğa ile karşı karşıya gelmesiyle oluşturur ve dış dünyanın farkındalığı yeni biçimleri özümsemeye başladıkça, Community'ye göre insanın dünyadaki dağılım alanına göre farklılaşmaya başlar. ve sosyal çeşitlilik. Ersoy'a (2004) göre yaşamın coğrafi katkısı, Dünya üzerindeki insan topluluklarının farklı yüzlerini ve yaşamlarını belirleyen bu kavramın çeşitlenmesine yol açmıştır. Soysaldı'ya (2018) göre kültür, hayvanların ve ekinlerin gelişimi veya dini ritüellerin erken bir aşamada ele alındığı bir kavram olarak ortaya çıkmıştır. Bir habitatın iklimi, bitki örtüsü, coğrafyası, yer altı kaynakları ve su kaynakları hayatta kalma koşullarını oluşturur. Bu şartlara örf dediğimiz kurallarla düzenlenen barınma, iletişim, vicdan ve güvenlik şartları eklenir. Bu kuralları gündelik hayatı, hakları, sosyal düzenlemeleri, göçü, dini ritüelleri, kültürü ve sanatı yöneten kurallar olarak düşünmek mümkündür.

Artun (2010), şartların değişmesiyle birlikte yerleşik tarıma geçiş konusunda; kentleşmenin ve yeni kurumların oluşumunun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik düzende “yeni bilgi” birikimi ile sağlanacağını belirtmiştir. Williams'ın (1993) belirttiği gibi, bilgi birikimi 16. yüzyıldan sonra; insan düşüncesinin, kişisel deneyimin, görgü ve yaşam tarzının gelişimini ifade etmek için kullanılmıştır. Sanayi devrimi sonrası Romantizmin etkisinde kalan kültür; Oğuz'a (2011) göre kültür kavramı o kadar kapsayıcı ve geniştir ki, şüphesiz kendisine yapılan çoklu tanımlarla yakından ilişkilidir.

Bu nedenle kavramla ilgili farklı görüşlerin olması kaçınılmazdır. Lavenda ve Shultz'un (2019) belirttiği gibi, kültürel kavramların tanımları ve bakış açıları asla basit değildir. Bu çeşitlilik, kültürel tanımları büyük ölçüde zenginleştirmektedir. Ancak belirli dönemlerde kültür tanımında farklı boyutlar ortaya çıkmıştır. Kültür, özellikle de 20. yüzyılın başlarında antropolojiye dahil edilen bilim, ırk kavramıyla eş tutuldu. Bu çerçevede ırk ve kültür kavramları bilim ve akademide eşit olarak ele alınmaktadır. Bilim adamları, bireyleri ten rengi gibi farklı özelliklere göre sınıflandırır. Bu görüş, beyaz olmayan insanları "ilkel ve geri kalmış" olarak tanımlar. Hitler'in 2. Dünya Savaşı sırasındaki ırkçı politikaları sonucunda antropolojide ırksal görüşler kınanmaya başlandı ve öldürülenlerin hikayeleri bilim camiasını etkilemektedir.

Bununla birlikte, bazı bilim adamları hala insanın genetik yapısını inceliyorlar. Araştırmanın amacı, insan kültürü ile doğal özellikler arasındaki bağı ortaya koymaktır. Bu araştırmacılar, insanların ten renginin ötesinde birçok özelliğe sahip olduğunu iddia ederek kültürel farklılıkları araştırırlar. Ancak yapılan araştırmalar bu iddianın asılsız olduğunu göstermiştir. Giddens (2019), genetik olarak farklı ırkların olmadığını savunuyor. 19. yüzyıl ve 20. yüzyılın başlarında kültür kavramının ağırlıklı olarak siyaset ve ulus inşasında kullanıldığı görülmektedir. Yukarıdaki bakış açısı, tarihsel literatürde uzun süre ortadan kalktı. Irk kavramından ayrılan kültürel bakış açılarının ve kültürün kültürel tanımlarının gelişmesi, benzersiz bir yeni alan yarattı. Bölge ve kültür, aynı yaşam tarzına sahip bir

topluluk olarak yeni anlamlar kazanıyor. Kültür, bir bireyin deneyim veya eğitim yoluyla edindiği davranış kalıplarını ifade etmektedir.

Şahin'e (2019) göre toplumu görünür kılan unsur kültürdür. Kültür işbirlikçi bir olgu olmasına rağmen değerlere, normlara ve anlamlara dayalıdır. Bir kültürün değerlerini, normlarını ve anlamlarını ortaya çıkararak alışkanlık ve geleneklerinden beslenir. Alver'e (2019) göre kültür tanımı incelendiğinde ortak sözcük olan "anlam" dikkat çekmektedir. Aslında kültür anlam veren ve anlam kazandıran bir kavramdır. Her sosyal olaya kültürde bir anlam verilir. Aynı kültürde yaşayan insanların bazı özel anlamlar bilmesi, kültürün ulaşmak istediği bir şey olarak görülebilir. Kültürlerin ifade ettiği ortak anlamlar farklılaştığında bireysel tutum ve davranışlar değişir. Bireysel anlayışlar farklı davranışlara yol açtığı için kültürün amacı anlamlı ortaklıklar oluşturmaktır.

Kültürün İşlevleri

Bilgiseven (1986), günlük yaşamda öne çıkan maddi şeylerin dışında, toplumun, insanlar tarafından yaratılan, zamanla değişen ve değişse de aynı kalan bir ilişkiler bütünü olduğunu ifade etmiştir. Bu anlamda sosyal yapılar, grupların ve bireylerin kişisel ilişkilerinde kendine has unsurları kullanarak toplumu etkiler. Wallace ve Wolf'a (2012) göre, kültür ve bu alt sistemlere ait kültürle ilgili diğer unsurlar, sosyal yapıları analiz ederken önemli bir rol oynamaktadır. Durkheim, toplumsal evrimi, kabile topluluklarının mekanik dayanışmasından endüstriyel toplumların karakteristik özelliği olan organik dayanışmaya geçiş olarak gördü. İlkel toplumların güçlü bir kolektif kimlik duygusuyla karakterize edildiğini göstermeye çalıştı ve sosyal evrimi "aynı toplumun sıradan vatandaşları tarafından paylaşılan inanç ve duyguların toplamı" olarak tanımladı. İşbölümü arttıkça bireycilik de artar. Sonuç olarak, sağduyunun karşılıklı düşüşü, kendi kendine yeterlilik ve karşılıklı rol bağımlılığı ile karakterize edilen organik dayanışmaya doğru bir kayma olmuştur.

Cihan'ın (2012) vurguladığı gibi kültür, insanların toplumsal yaşam temelinde attığı her adımın yaratıcısı olarak görülebilir. Kültür, bireylerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamak ve onları düzenlemek için vardır. Bu bağlamda kültür, toplumsal yaşamın düzenlenmesinde ve ihtiyaçların karşılanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kültür ise onu oluşturan kurumların toplamından daha büyük bir etki düzeyine sahiptir. Kültür sadece aynı toplum içindeki insanların karşılıklı ilişkileri için değil, farklı toplumlar arasındaki karşılıklı ilişkiler için de geçerlidir. Öte yandan, ulusal kültürün kültür aracılığıyla insanlara özümsemesi, bireylerin topluma uyum sağlamanın yolunu açmaktadır.

Alf'a (2019). Kültür, toplumsal alanda anlam kazanan bir kavramdır. Kolektif yaşam; kültürün doğuşu, aktarımı ve paylaşımı için vazgeçilmezdir. Kültür; bireyin aile, grup ve toplum içinde gördükleri ve yaşadıklarının sonucu olarak hareket ettikleri şeylerdir. Toplum ve kültür kavramlarını birbirinden ayırmanın mümkün olmadığı görülmektedir. East'e (2020) göre kültür, sosyal uyumun anahtarıdır. Bir kültürün içine doğan insanlar, o kültürün özelliklerini özümser ve ortak düşünce ve davranış kalıpları oluştururlar. Aynı değerlere inanan ve başkalarıyla ilişki kuran bireyler, bu taahhüdün de etkisiyle işbirliği yapma zorunluluğu hissederler. Karşılıklı yardımlaşma ya da dini bayramlara eşlik eden şevk dolu

dini bayramları oluşturan duyarlılık, toplumsal dayanışma ve dayanışmayı güçlendiren bir unsurdur. Bu noktada kültür, toplumu kendi bünyesine katarken aynı zamanda diğer kültürlerden özel sınırlar çekerek özgünlüğünü de göstermektedir. Kültür, toplumsal yaşamda maddi ve manevi olguları birleştirirken ortaya koyduğu değer yargıları ile gruplar ve kurumlar arasındaki ilişkileri düzenler. Kültür, hem maddi hem de manevi olguları içerdiğinden, tüm kurumları ilgilendirmektedir. Bireylerin değişen ihtiyaçlarını karşılamak için var olan kurumlar, toplumlarda kültürün bir parçası olarak ortaya çıkar. Her toplumsal kurum, var olan kültürün önceliklerine göre şekillendiği için kültür, bu kurumları ve toplumsal yapıları etkiler.

Bozkurt'a (2020) göre kültürün bireyler üzerindeki çeşitli ve yaygın etkisini açıklamaya yönelik bir çalışma şu şekilde değerlendirilebilir: Anna, Isabel ve elfler bulduklarında benzerdir. Bu çocuklar genellikle yaşamın ilk yılından sonra sosyal izolasyon yaşarlar. Anna ve Genie, fiziksel ihtiyaçlar dışında kimseyle sosyal etkileşimin olmadığı bir odada kilitli büyüdüler. Isabelle ise sağır ve dilsiz annesiyle diğer insanlardan uzak, kapalı bir ortamda büyümüştür. Bu çocuklar büyüdüklerinde başkalarıyla hiçbir şekilde konuşamaz, giyinemez ve iletişim kuramazlar. Ardından uzmanların yardımıyla Isabelle birkaç yıl içinde konuşma ve yazma becerilerini geliştirdi. Isabelle, sosyal izolasyon sırasında diğer çocuklara göre daha net gelişir ve sosyalleşme sırasında kültürel öğeleri daha kolay anlamaktadır.

Eğitim ve Çok Kültürlülük

Eğitim, çocuk ve ergenlere okul içinde ve okul dışında gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak toplumsal yaşamda yer almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları kazandırmak ve kişiliklerini geliştirmelerine yardımcı olmak olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Kültür, insanların oluşturduğu toplumsal uyum için gerekli olan bilgi ve kuralları içerir ve gelecek nesillere aktarılmasında rol oynar, toplumsal kişiliğin gelişmesinde yol göstericidir. O halde eğitimin tanımından eğitimin kültürel eğitim olduğu anlaşılmaktadır.

Çotuksöken'e (2003) göre eğitim ve kültürün ayrılmaz bir ilişki içinde olduğu, birbirini beslediği ve birbirinin devamlılığını sağladığı söylenebilir. Eğitim, insanın içinde yaşadığı toplumun kültürel özelliklerine göre inşa edilir. Hatta farklı kültürlerden alınan modeller var olan kültürlerle birleştirilerek uygulanabilir.

İnsan dünyaya gelir gelmez içinde yaşadığı toplumun kurallarına ve yaşam tarzına uyum sağlamayı öğrenir. Bu kurallar ve yaşam biçimleri, bireylere hem yaygın hem de örgün eğitim biçimlerinde öğretilir. Bireyler kültürle birlikte kimlik oluştururken, o kimliğin gelişmesinde eğitim önemlidir. Eğitim, yaşam boyu devam eden bir kültürleşme sürecidir (Ültanır, 2003).

Ancak eğitimin amacı sadece belli bir toplumun kültürünü aktarmak değil, evrensel kültürü aktarmak ve tüm dünyaya uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmektir. Eğitim, milli kültür eğitimini ve milli kültür eğitimini içerir. İnsanlığın ortak kültürel mirasını dünyaya ve hayata hazırlamak, aktarmak ve katkıda bulunmak için farklı kültürlerin incelenmesini ve saygı duyulmasını sağlamaktadır (Küçük, 2011).

Doytcheva'nın (2020) belirttiği gibi, çokkültürlülük kavramı ilk olarak 1941'de önyargısız ve bağımsız bireylerden oluşan kozmopolit bir topluma atıfta bulunmak için İngilizce bir sıfat olarak kullanıldı; terim 1970'lerin başında Avustralya'da benimsendi ve Kanada ulusal politika olarak kullanıldı. . Çok kültürlülük kelimesi 1989'da sözlükte yer aldı. Çokkültürlülüğün ne olduğu ve kimleri kapsadığı, dünya çapında toplumsal yapılar değişip geliştikçe değişiyor ve çeşitli tartışmalar üretiyor. Çokkültürlülük başlangıçta sadece ırksal ve etnik farklılıklar olarak görülürken, günümüzde kavram genişleyerek toplumda var olan ve egemen kültüre göre dezavantajlı kabul edilen tüm grupları kapsayacak şekilde genişlemiştir.

Kervan'ın (2017) tanımına göre çok kültürlülük, aynı coğrafi bölgede bir arada yaşayan ve inanan insanların birden fazla düşünce sistemine sahip olabilmesi ve farklı değerleri savunabilmesi olarak tanımlanmaktadır. Özensel'e (2012) göre din, dilin, tarihin, ideallerin ve farklılıkların bir arada yaşama fırsatıdır. Çok kültürlülük, geniş bir çerçeve de dahil olmak üzere aynı bölgede yaşayan farklı kültürlerin ve yaşam biçimlerinin saygılı varlığı anlamına gelir.

Çok kültürlülük, öz farkındalık ve güç; var olan sosyal, politik ve ekonomik yapıların eleştirel analizi ve sosyal adalet hareketlerine katılım olarak tanımlanmaktadır (Ramsey, 2018). Çokkültürlülük eleştirel düşünmeyi gerektirdiğinden, dogmatik mesajlardan uzaklaşarak yenilik ve bilimsel gerçekliğe dair bir bakış açısı sağlar.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğretmenlerin çok kültürlülük algı düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmış olan bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmış, öğretmenlerin demografik özelliklerine göre çok kültürlülük algı düzeylerinin farklılaşma durumu incelenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2022 yılı Ekim ayında Malatya'da bulunan Milli eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapmakta olan öğretmenlerdir. Araştırmanın örneklemini ise evren içerisinden raslantısal olarak belirlenmiş 300 öğretmendir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	167	55,7
	Erkek	133	44,3
Medeni Durum	Evli	160	53,3

	Bekar	140	46,7
Yaş	30 yaş ve altı	43	14,3
	31-40 yaş	104	34,7
	41-50 yaş	121	40,3
	50 yaş ve üstü	32	10,7
Eğitim Düzeyi	Lisans	208	69,3
	Yüksek lisans	67	22,3
	Doktora	25	8,3
Kıdem	5 yıl altı	43	14,3
	5-10 yıl	89	29,7
	11-15 yıl	90	30,0
	16-20 yıl	46	15,3
	20 yıl üstü	32	10,7
Görev Yapılan Kurum	İlkokul	116	38,7
	Ortaokul	80	26,7
	Lise	104	34,7
Çalıştığınız kurumda yabancı uyruklu öğrenci var mı?	Evet	184	61,3
	Hayır	116	38,7
Yaşamınızın çoğunu nerede geçirdiniz?	Köy	30	10,0
	Kasaba	96	32,0
	Şehir	129	43,0
	Büyükşehir	45	15,0
	Toplam	300	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerinin %55,7 kadın, %44,3 erkek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin medeni durumlarının %53,3 evli, %46,7 bekar olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarının %14,3 30 yaş ve altı, %34,7 31-40 yaş aralığında, %40,3 41-50 yaş aralığında, %10,7 50 yaş ve üstü olduğu

tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim düzeylerinin %69,3 lisans, %22,3 yüksek lisans, %8,3 doktora olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemlerinin %14,3 5 yıl altı, %29,7 5-10 yıl aralığında, %30 11-15 yıl aralığında, %15,3 16-20 yıl aralığında, %10,7 20 yıl üstü olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptıkları kurumlarının %38,7 ilkokul, %26,7 ortaokul, %34,7 lise üstü olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Çalıştığınız kurumda yabancı uyruklu öğrenci var mı?” sorusuna verdikleri cevapların %61,3 evet, %38,7 hayır olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Yaşamınızın çoğunu nerede geçirdiniz?” sorusuna verdikleri cevapların %10 köy, %32 kasaba, %43 şehir, %15 büyükşehir olduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma veri toplama aracı olarak Çokkültürlülük Algı Ölçeği, Ayaz (2016) tarafından öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algılarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçekte toplam 15 madde bulunmaktadır. 5'li likert tipi ölçekte ters terim yoktur. Ölçek bireysel alt boyutlardan oluşmaktadır ve tüm maddelerin toplanması ile toplam puan hesaplanmaktadır. Ölçek, bireylerin kendileri tarafından cevaplanmakta olup, cevaplama sürecinde herhangi bir süre sınırlaması bulunmamaktadır. Ölçek puanındaki artış çokkültürlülük algısının olumlu, ölçek puanındaki azalma ise çokkültürlülük algısının olumsuz olduğu anlamına gelmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 24.0 istatistiksel veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin demografik özelliklerinin dağılımı incelenirken yüzde ve frekans analizi yapılmış, demografik özelliklerine göre çokkültürlülük algı düzeyinin anlamlılık düzeylerini belirlemeden önce araştırma verilerinin normallik analizi yapılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Araştırma Verilerinin Normallik Analizi

	Ort.	ss.	Min-Max	Çarpıklık	Basıklık
Çok kültürlülük	4,14	0,12	3,92-4,40	0,012	-0,327

Araştırma verilerinin normallik analizinde çarpıklık değerinin 0,012, basıklık değerinin ise -0,327 olduğu belirlenmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,500 ile +1,500 arasına olması sebebiyle araştırmanın veri setinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Araştırma verilerinin normal dağılım göstermesi sebebiyle verilerin anlamlılık düzeylerinin analizinde parametrik testlerden t testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırmada öğretmenlerin çokkültürlülük ile ilgili görüşleri alınmış ve bu görüşler kişilik özelliklerine göre farklılaşma durumu analiz edilmiştir.

Tablo 3. Yaş Değişkene Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	F	p
30 yaş ve altı	43	4,118	0,109	19,653	0,000
31-40 yaş	104	4,204	0,085		
41-50 yaş	121	4,094	0,124		
50 yaş ve üstü	32	4,145	0,121		
Total	300	4,141	0,119		

Öğretmenlerin yaşları ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri en yüksek olanlar 31-40 yaş aralığındaki öğretmenler, en düşük olanlar ise 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerdir.

Tablo 4. Medeni Durum Değişkene Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	t	p
Evli	160	4,169	0,128	4,466	0,000
Bekar	140	4,109	0,100		

Öğretmenlerin medeni durumları ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri yüksek olanlar evli öğretmenler, düşük olanlar ise bekar öğretmenlerdir.

Tablo 5. Cinsiyet Değişkene Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	t	p
Kadın	167	4,128	0,128	-2,099	0,037
Erkek	133	4,157	0,105		

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri yüksek olanlar erkek öğretmenler, düşük olanlar ise kadın öğretmenlerdir.

Tablo 6. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	F	p
Lisans	208	4,179	0,103	46,109	0,000
Yüksek lisans	67	4,060	0,110		
Doktora	25	4,040	0,100		
Total	300	4,141	0,119		

Öğretmenlerin eğitim düzeyleri ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri en yüksek olanlar lisans mezunu öğretmenler, en düşük olanlar ise doktora mezunu öğretmenlerdir.

Tablo 7. Kıdem Değişkenine Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	F	p
5 yıl altı	43	4,118	0,109	18,680	0,000
5-10 yıl	89	4,149	0,042		
11-15 yıl	90	4,198	0,143		
16-20 yıl	46	4,033	0,100		
20 yıl üstü	32	4,145	0,121		
Total	300	4,141	0,119		

Öğretmenlerin kıdemleri ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri en yüksek olanlar 11-15 yıl süredir görev yapan öğretmenler, en düşük olanlar ise 16-20 yıl süredir görev yapan öğretmenlerdir.

Tablo 8. Görev Yapılan Kurum Değişkenine Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	F	p
İlkokul	116	4,133	0,076	2,665	0,071
Ortaokul	80	4,167	0,137		

Lise	104	4,130	0,140
Total	300	4,141	0,119

Öğretmenlerin görev yaptıkları kurum ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri en yüksek olanlar ortaokulda görev yapan öğretmenler, en düşük olanlar ise lisede görev yapan öğretmenlerdir.

Tablo 9. Görev Yapılan Kurumda Yabancı Uyruklu Öğrenci Olma Değişkene Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	t	p
Evet	184	4,158	0,123	3,103	0,002
Hayır	116	4,115	0,107		

Öğretmenlerin “Çalıştığınız kurumda yabancı uyruklu öğrenci var mı?” sorusuna verdikleri cevap ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri yüksek olanlar evet cevabını veren öğretmenler, düşük olanlar ise hayır cevabını veren öğretmenlerdir.

Tablo 10. Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer Değişkene Göre Çokkültürlülük Algı Düzeyinin Analizi

	N	Ort.	ss.	F	p
Köy	30	4,097	0,083	14,277	0,000
Kasaba	96	4,157	0,083		
Şehir	129	4,170	0,131		
Büyükşehir	45	4,053	0,121		
Total	300	4,141	0,119		

Öğretmenlerin “Yaşamınızın çoğunu nerede geçirdiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). Çok kültürlülük düzeyleri en yüksek olanlar yaşamının çoğunu şehirde geçiren öğretmenler, en düşük olanlar ise yaşamının çoğunu büyükşehirde geçiren öğretmenlerdir.

Tartışma Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin yaşları ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Alçin (2021) yaptığı araştırmada öğretmenlerin cinsiyetleri ile çokkültürlülük algı düzeyleri arasında istatistiksel bir farklılaşma bulunmadığını belirlemiştir. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri en yüksek olanların 31-40 yaş aralığındaki öğretmenler, en düşük olanların ise 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerdir. Yaşın ilerlemesi diğer bireylerde olduğu gibi öğretmenlere de belirli bir mental yorgunluk halinin oluşmasına ve buna bağlı olarak da farklı bir kültüre bakış açılarının değişmesine sebep olabilmektedir.

Öğretmenlerin medeni durumları ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri yüksek olanların evli öğretmenler, düşük olanların ise bekar öğretmenler olduğu belirlenmiştir. Evli öğretmenler, aile olmanın vermiş olduğu koruma güdüsü ile birlikte kendi kültüründen olmayanlara bakış açıları daha olumlu boyutta olabilmektedir.

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kafa (2022) yaptığı araştırmada cinsiyet değişkeni ile çokkültürlülük algı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığını belirlemiştir. Alçin (2021) yaptığı araştırmada öğretmenlerin cinsiyetleri ile çokkültürlülük algı düzeyleri arasında istatistiksel bir farklılaşma bulunmadığını belirlemiştir. Alçı (2020) yaptığı araştırmada çokkültürlülük algı ölçeği puanı ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunduğunu belirlemiştir. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri yüksek olanlar erkek öğretmenler, düşük olanlar ise kadın öğretmenler olduğu belirlenmiştir. Erkek öğretmenler yapıları itibarıyla yabancı öğrencilerle daha fazla iletişim içerisinde olabilmektedirler. Bu durum da erkek öğretmenlerin çokkültürlülük bakış açısını etkileyebilmektedir.

Öğretmenlerin eğitim düzeyleri ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri en yüksek olanların lisans mezunu öğretmenler, en düşük olanların ise doktora mezunu öğretmenler olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin eğitim düzeyinin artması onların kültür, yabancı, mülteci gibi kavramlara bakışlarını değiştirebilmektedir.

Öğretmenlerin kıdemleri ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kafa (2022) yaptığı araştırmada görev süresi değişkeni ile çokkültürlülük algı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğunu belirlemiştir. Alçin (2021) yaptığı araştırmada öğretmenlerin cinsiyetleri ile çokkültürlülük algı düzeyleri arasında istatistiksel bir farklılaşma bulunmadığını belirlemiştir. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri en yüksek olanlar 11-15 yıl süredir görev yapan öğretmenler, en düşük olanlar ise 16-20 yıl süredir görev yapan öğretmenler olduğu belirlenmiştir. Görev süresinin yükselmesi öğretmenlerin mesleki yorgunluk yaşamalarına ve buna bağlı olarak da daha tahammülsüz olmalarına sebep olabilmektedir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları kurum ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Alçin (2021) yaptığı araştırmada

öğretmenlerin cinsiyetleri ile çokkültürlülük algı düzeyleri arasında istatistiksel bir farklılaşma bulunmadığını belirlemiştir. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri en yüksek olanların ortaokulda görev yapan öğretmenler, en düşük olanların ise lisede görev yapan öğretmenlerdir. Farklı kültürlerden gelen öğrenciler eğitim sistemi içerisinde oldukları sürece kültürel olarak buldukları yere uyum sağlayabilmektedirler. Lise seviyesine kadar eğitim sistemi içerisinde kalmış olan farklı kültürlerden gelen öğrencilerin bu özelliklerindeki farklılık oldukça azalabilmekte, öğretmenlerin de bu konuya olan algı düzeyleri düşebilmektedir.

Öğretmenlerin “Çalıştığınız kurumda yabancı uyruklu öğrenci var mı?” sorusuna verdikleri cevap ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri yüksek olanların evet cevabını veren öğretmenler, düşük olanların ise hayır cevabını veren öğretmenler olduğu görülmüştür. Öğretmenler görev yaptıkları kurumda yabancı uyruklu olması halinde, bu öğrenciler ile karşı karşıya kaldıkları konular çerçevesinde çokkültürlülüğe bakış açıları ve algı düzeyleri değişebilmektedir.

Öğretmenlerin “Yaşamınızın çoğunu nerede geçirdiniz?” sorusuna verdikleri cevaplar ile çok kültürlülük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kafa (2022) yaptığı araştırmada görev yapılan okulun konumu değişkeni ile çokkültürlülük algı düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın bulunduğunu belirlemiştir. Alçı (2020) yaptığı araştırmada çokkültürlülük algı ölçeği puanı ile yaşam yeri değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirlemiştir. Araştırmada çokkültürlülük düzeyleri en yüksek olanların yaşamının çoğunu kasabada geçiren öğretmenler, en düşük olanların ise yaşamının çoğunu büyükşehirde geçiren öğretmenler olduğu belirlenmiştir. Daha küçük yerleşim biriminde yaşamını geçirmiş bireylerin sosyal çevre ile olan iletişimleri daha bir farklı olmakta, çevre ile olan bağlar sağlamlaşmaktadır. Öğretmenlerin yaşadıkları yer kaynaklı olan bu özellikleri onların çokkültürlülüğe bakışlarını da etkileyebilmektedir.

Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin çokkültürlülük algı düzeylerinde yaş, medeni durum, cinsiyet, kıdem, çalışılan kurumda yabancı uyruklu öğrenci olması, yaşanılan yer değişkenlerinin etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca, 31-40 yaşları arasında, evli, erkek, lisans eğitimi almış, 11-15 yıl arası kıdemi olan ortaokulda çalışmakta olan, bulunduğu okulda yabancı uyruklu öğrenci olan ve şehirde büyümüş olan öğretmenlerin çokkültürlülük algı düzeylerinin diğer öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Günümüz koşullarında hemen her okulda yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Çeşitli zorunluluklarla ülkemizde olan bu öğrencilerin eğitim olanaklarımızdan etkin bir şekilde yararlanabilmeleri için öğretmenlerin çokkültürlülük bilincinde olmalarını sağlayacak eğitim programlarının uygulanması yararlı olacaktır.

Kaynakça

Alçın, A. (2021). *Beden eğitimi öğretmenlerinin çokkültürlülük yeterlik algularının incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Alver, K. (2019). *Kültür sosyolojisi ve kültürel çalışmalar*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Artun, E. (2010). Kültürel Değişim ve Gelişim Bakış Açısıyla Geçmişten Günümüze Anadolu Türk Halk Edebiyatı. *Turkoloji.cu.edu.tr*, 3.
- Aşçı, E. (2020). *Türkçe öğretmeni adaylarının çokkültürlülük algılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ayaz, M. F. (2016). Çokkültürlülük algı ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 15(57), 463-471.
- Bilgiseven, A. K. (1986). *Genel sosyoloji*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Bozkurt, V. (2020). *Değişen dünyada sosyoloji (Temeller, kavramlar, kurumlar)*. 15. Baskı. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Cihan, M. (2012). *Türk kültürü ve medeniyeti tarihi*. E. Gülsoy (Ed.). Kültür ve Medeniyet. Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi,.
- Çotuksöken, B. (2003). Felsefe Açısından Eğitim ve Kültür Kavramları. *Felsefe Söyleşileri III*. Maltepe Üniversitesi, (s. 77-81).
- Doytcheva, M. (2020). *Çokkültürlülük*. (T. Akıncılar Onmuş, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ersoy, R. (2004). Sözlü kültür ve sözlü tarih ilişkisi üzerine bazı görüşler, *Millî Folklor Dergisi*, 61,102-110.
- Giddens, A. (2019). *Sosyoloji (Başlangıç okumaları)*. (Çev. G. Altaylar). İstanbul: Say Yayınları.
- Kafa, E. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çokkültürlülük kavramına ilişkin bilgi, beceri ve tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kervan, S. (2017). *Öğretmenlerin çokkültürlü eğitime yönelik tutumları ile epistemolojik inançları ve öğretim yaklaşımları arasındaki ilişki* Doktora Tezi. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçük, S. (2011). Kültürler arası öğrenme üzerine bir kavram-model denemesi ve Türkçe ders kitapları. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (29), 227-260.
- Lavenda, H. R. ve Schultz, A. E. (2019). *Kültürel antropoloji*. (Çev. D. İşler ve O. Hayırlı). Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 123-139

- Özensel, E. (2012). Çokkültürlülük uygulaması olarak Kanada çokkültürlülüğü. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 7(1), 55-70.
- Parekh, B. (2002). *Çok kültürlülüğü yeniden düşünmek; kültürel çeitlilik ve siyasi teori* (Çev. B. Tanrıseven.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Polat, S. (2009). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1), 154- 164.
- Ramsey, P. (2018). *Çeşitliliklerin Olduğu Bir Dünyada Öğrenme ve Öğretim Çocuklar İçin Çok Kültürlü Eğitim*. (T. Güler Yıldız, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Soysaldı, A. (2018). Kültür, sanat ve beşeriyet ilişkisi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (22), 305-315.
- Şahin, M. (Aralık, 2019). Kültür değişimleri ve eğitim. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 458-466
- TDK. (2021, 12 7). Eğitim. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Ültanır, G. (2003). Eğitim ve kültür ilişkisi eğitimde kültürün hangi boyutlarının genç kuşaklara aktarılacağı kaygısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 291-309.
- Wallace, Ruth ve Wolfe, Alison (2012). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları: Klasik Geleneğin Genişletilmesi*, (Çev. L. Elburuz ve R. Ayaz), 3. Baskı, Ankara: Doğu Batı Yayınları
- Williams, R. (1993). *Kültür*. (Çev. S. Aydın). İstanbul: İmge Kitabevi.